2006-10-11

Att skriva förväntade studieresultat

Stöd för att skriva förväntade studieresultat på kursnivå

Materialet är utarbetad inom projektet ”webbaserad kvalitetsstöd för högskolornas pedagogiska arbete kring lärandemål, examination och läraktiviter”. Projektet finansieras av NSHU och bygger konceptuellt på ideerna kring ”Constructive Alignment” där lärandemål, läraktiviteter och examination skall hänga ihop på ett strukturerat sätt.
Se http://kursutveckling.se

Vad är förväntade studieresultat?

Lärandemål i form av förväntade studieresultat innebär formuleringar som tillsammans uttrycker vad en student förväntas kunna, förstå, förhålla sig till och/eller vara kapabel att utföra vid slutet av en viss utbildning/kurs etc. Lärandemål kan användas för jämförelser och kvalitetsuppföljningar såväl inom det egna lärosätet på både kurs- och programnivå som nationellt och internationellt.

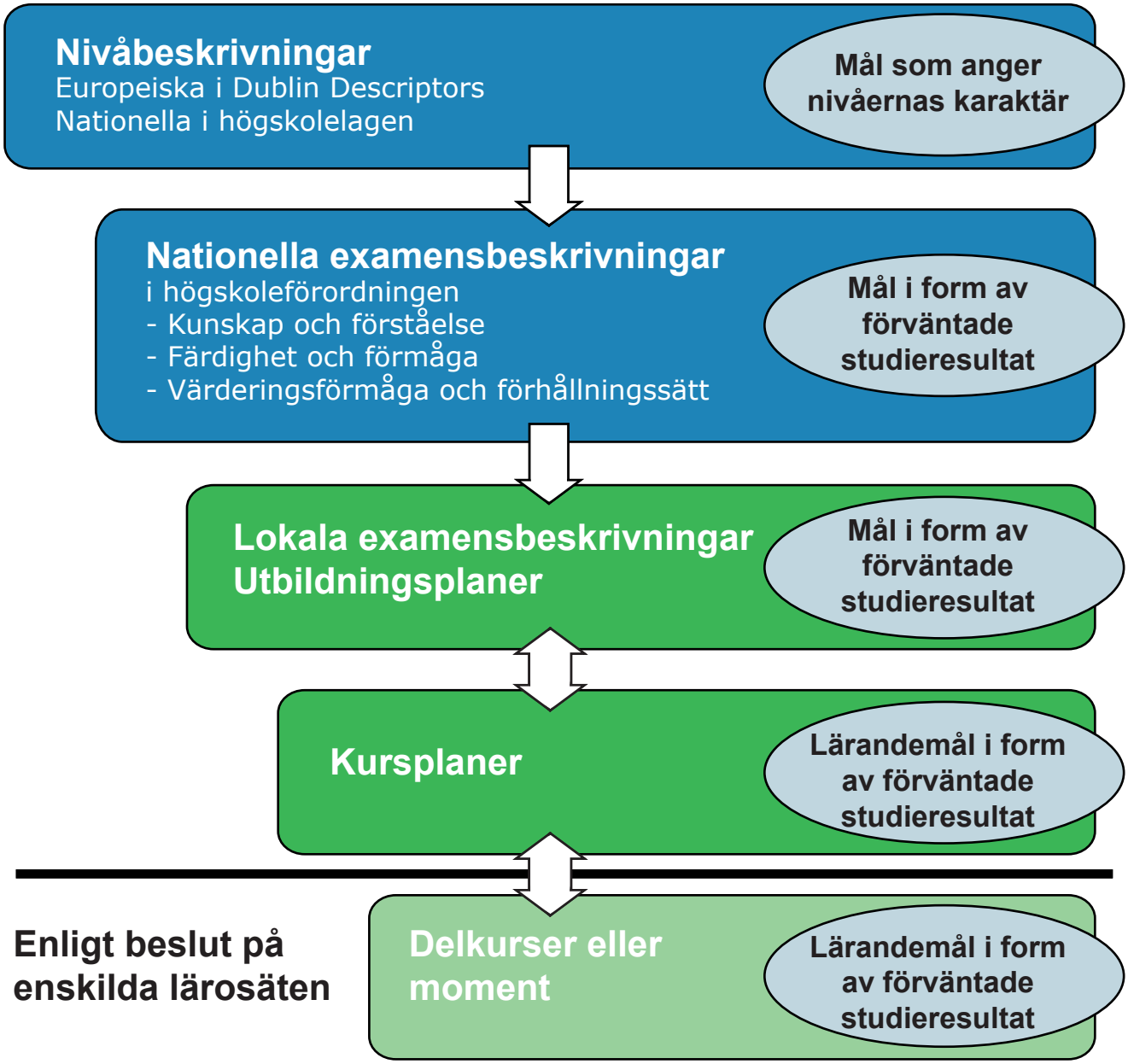

Olika beteckningar

Lärandemål (från engelskans learning outcomes eller intended learning outcomes) kallas också för:

- Förväntade studieresultat
- Förväntade läranderesultat (Flär)
- Lärmål

Lärandemål förefaller ännu så länge vara den mest använda termen med innebörden *förväntade studieresultat*. I väntan på en eventuellt annan term för samma företeelse använder vi lärandemål och *mål* ska då förstås som ”resultatmål”. (NE: mål = avsett resultat av verksamhet)

Lärandemålens roll i kursplaner och utbildningar

Kursplaner ska innehålla lärandemål. Lärandemål är formuleringar som tydliggör kärnan i kurser, det centrala som studenten ska lära sig. Lärandemål utgör en central del av informationen om kursen, men utgör naturligtvis bara en del av kursinformationen. Lärandemål utesluter inte kortare, bredare allmänna beskrivningar av kursens syfte eller överbryggande mål. Syftet kan ges som en del av kursinformationen men kan även ingå i kursplaner, om ett lärosäte så bestämmer.

Progression i utbildningen

Progression innebär att studenterna får bygga vidare på de kunskaper och färdigheter som de redan besitter. Utbildningen måste stödja denna utveckling. Progression är enkel att planera för när det rör sig om fördjupning av kunskaper. Vid breddning krävs det mer eftertanke för att bygga samman delar till en komplex helhet och därigenom skapa progression. Progression av kunskaper innebär också att förmåga till analys och kritiskt tänkande systematiskt utvecklas vidare.

Progression av generella färdigheter innebär att studenten successivt utmanas att utveckla sin självständighet, sitt ansvar för det egna lärandet och sin kommunikationsförmåga genom utbildningen. Ämnesspecifika och yrkesmässiga färdigheter måste identifieras och progressionen för dem säkras.

Tydliga lärandemål i form av förväntat studieresultat ger lärarna möjlighet att bygga vidare på tidigare kurser och är därför en förutsättning för progression.

Kunskapsstoffet/innehåll

Lärandemål beskriver inte kunskapsstoffet i kursen i detalj. Separata beskrivningar av kursens innehåll ska också skrivas.

Examinerbarhet

Lärandemål ska vara examinerbara. Aspekter av kursen som läraren vill nämna men som inte examineras eller inte kan examineras bör inte skrivas som lärandemål. Dessa aspekter kan ändå belysas i kursbeskrivningen, men under andra rubriker, se Kurskrav.

Examination

Det ska gå att bedöma om lärandemålen har uppnåtts med hjälp av examinationen som har valts.

Kurskrav

Kurskrav utgör villkor som måste uppfyllas om studenten ska komma ifråga för slutgiltig bedömning. Lärandemål beskriver inte alla kurskrav, t.ex. passar inte obligatorisk närvaro, stoppdatum för inlämningsuppgifter, studentens aktiva deltagande i undervisningen, bland lärandemålen.

Studentens egna mål för lärande

Det är möjligt att låta studenter skriva egna mål som komplement till de formella lärandemålen. Läraren kan i lärandemålen i så fall specificera att studenten ska kunna skriva mål för sitt eget arbete och lärande efter avslutad kurs. När studenter t.ex. arbetar med projekt av olika slag är det bra om de kommer fram till ett par egna mål för arbetet i samråd med läraren.

Spontant lärande

Lärandemål utesluter inte spontant lärande som sker genom dynamiken mellan studenter, lärare och ämnet som studeras. Men detta lärande går inte att formulera som mål för kursen före kursstart. Det ingår inte i kursens definierade kärna. Det kan däremot komma att göra det vid en revidering av kursen.

VARFÖR SKRIVA LÄRANDEMÅL i form av förväntade studieresultat?

Att skriva sådana lärandemål leder till:

Ett fokus på studenternas lärande

- Studenternas lärande blir centralt när man arbetar med formuleringar om vad studenterna ska kunna prestera efter en avslutad kurs.
- Det är inte lärarna och deras undervisning som är det primära intresset, utan studenternas lärande.
- Lärarnas viktiga uppgift är att på bästa sätt underlätta och stödja detta lärande.

Tydlighet

- Det blir klart för studenterna vad som förväntas av dem.
- Nya lärare kan enklare se vad deras uppgift är.
- Lärarkollegiet kan öka samsynen.
- Lärare på senare kurser vet vad studenterna kan och har möjlighet att anpassa sig efter det.
- Avnämare får bättre information om vad en student kan efter utbildningen. De generella kunskaper, färdigheter och förmågor arbetsgivare efterfrågar framhävs mer.

Helhetssyn och progression

- Tydligheten underlättar att på ett bra sätt koppla samman kurser till hela utbildningar.
- Eftersom mål för färdighet och förmåga som studenten förväntas uppnå också ska skrivas, kan dessa på ett bättre sätt integreras i kurserna och progression av dem möjliggörs.

Realism

- När kursmål beskriver vad kursen ska ge (lärarintentionen), frestas många att framstå som generösa, vilket lätt leder till orealistiska mål.
- Tydliga beskrivningar av det resultat som studenten förväntas prestera, visar att det inte handlar om givmildhet, utan om krav på både studenter och lärare att uppnå något påtagligt.

Klara samband mellan mål, undervisning och examination

- Examinationen styr i hög grad vad, hur och när studenter läser och måste därför formas utifrån de mål vi har, något som underlättas av att målen är observerbara.
- Detta samband är av fundamental betydelse för studenternas lärande.
- Undervisningen kan enklare utformas för att underlätta lärandet, när målen är konkreta och studentfokuserade.

En pedagogisk utvecklingsprocess i kollegiet

- Att tillsammans med andra formulera mål i form av förväntade studieresultat för kursen är en process som ofta leder till pedagogisk utveckling.
- Samarbete med kolleger, både inom det egna ämnet och från andra ämnesområden, är en väg till kursutveckling.
- När man funderar kring sina lärandemål, börjar man diskutera frågor om kunskap i sitt ämne. Därigenom får man djupare insikt i sin undervisning och hur den fungerar.

Bättre kvalitetssäkring

- Det är lättare att undersöka måluppfyllelse om målen är konkreta.
- Att målen dessutom är inriktade på det väsentliga med undervisningen, studenternas lärande, gör att uppföljningen också kan fokuseras på detta.

HUR SKRIVA LÄRANDEMÅL I FORM AV FÖRVÄNTAT STUDIERESULTAT PÅ KURSNIVÅ?

Tio steg på vägen mot lärandemål
– en hjälp att komma i gång att skriva lärandemål i form av förväntade studieresultat på kursnivå.

Författa

Steg 1. **Formulera: Vad?**
Innehåll i lärandemål

Steg 2. **Formulera: Hur?**
Lärandemålens form

Bearbeta

Steg 3. **Avgränsa.**
Skilj på formuleringar i kursens lärandemål och andra beskrivningar i kursplanen, t.ex. kursens syfte och kursens innehåll

Steg 4. **Konkretisera.**
Gör lärandemålen observerbara och tydliga

Steg 5. **Renodla.**
Skilj på läraktivitet och resultat

Steg 6. **Förtydliga**
Förtydliga vaga mål

Steg 7. **Begränsa**
Begränsa antalet lärandemål

Kontrollera

Steg 8. **Justera**
Kontrollera lärandemålens examinerbarhet till form och innehåll

Steg 9. **Vikta**
Vikta tidsåtgång för studenten

Steg 10. **Kalibrera**
Kontrollera kursens relation till andra kurser utifrån ett helhetsperspektiv

Författa. Steg 1-2

Steg 1. Formulera: vad?

Ringa in kursinnehållet genom att beskriva lärandemålen, det förväntade studieresultatet.

I examensordningen formuleras målen under tre huvudrubriker:

- Kunskap och förståelse
- Färdighet och förmåga
- Värderingsförmåga och förhållningssätt

Målen formuleras ofta som ”visa kunskap om”, ”visa förmåga att”, ”visa insikt om”. På kursnivå konkretiseras dessa övergripande mål i form av lärandemål som vanligtvis skrivs ihop utan uppdelning i förordningens huvudrubriker.

På kursnivå ska lärandemålen

- Ringa in kursens väsentliga kunskapsinnehåll och de färdigheter och förmågor som tränas
- Beskriva vad studenten ska kunna prestera efter genomförd kurs
- Formuleras som krav för godkänd på kursen om inte annat anges
- Vara observerbara, relevanta och realistiska
- Ligga till grund för bedömning, examination och betygskriterier

Steg 2. Formulera: hur?

Formulera tydliga lärandemål. Lärandemålen ska riktas till studenten och vara begripliga för studenter, lärare och andra intressenter.

Ett tydligt lärandemål består av:

- Aktiva verb som uttrycker vad studenten förväntas prestera i slutet av kursen.
- Ord eller fraser som beskriver materialet, området, temat etc. som studenten arbetar med eller det som är resultatet av träningen.
- Eventuellt ord eller fraser som anger hur kunskapen ska användas (självständigt, översiktligt, utförligt, detaljerat; med hjälp av; muntligt, skriftligt; etc.)

Exempel:
Efter fullgjord kurs ska studenten kunna

Ex 1. redogöra skriftligt för sambanden mellan kemisk struktur och materialegenskaper. (fokus på kunskapens struktur, principer och samband)

Ex 2. med hjälp av referensmaterial välja lämpligt konstruktionsmaterial och motivera valet med hänsyn till funktion, ekonomi och miljö (fokus på kunskapens praktiska användning)

Bearbeta. Steg 3-7

Steg 3. Avgränsa.

Skilj på formuleringar i kursens syfte/innehåll och i lärandemålen. Ett syfte beskriver t.ex. att studenten får möjlighet att utveckla förståelse för, får kunskap om eller kännedom om etc. Det kan beskriva intentionerna med kursen, peka ut huvudinnehållet och hur kursen förhåller sig till delarna i ett program. Innehållet, gärna i punktform, preciserar det centrala stoffet mer detaljerat.

Ett lärandemål på kursnivå beskriver vad studenten ska uppnå, resultatet, och hur studenten ska visa måluppfyllelse.

Exempel på ett syfte

Kursens syfte är att ge en överblick över modern statskunskap och ligga till grund för vidare studier i statskunskap och kunna komplettera utbildningar som journalistik, juridik och nationalekonomi.

Exempel på ett möjligt lärandemål i kursen
Efter genomgången kurs ska studenterna kunna:

- översiktligt beskriva den politiska styrelsen och förvaltningen i Sverige och andra länder

Steg 4. Konkretisera.

Gör lärandemålen observerbara och tydliga. Verben beskriver intellektuella/praktiska processers grad av komplexitet och djup. Förstå är mindre bra för att det är vagt och inte observerbart. Förstå kan t.ex. konkretiseras med sådana verb som att studenten ska kunna:

återge, tolka, klargöra, omformulera, framställa, redogöra för, översätta, beskriva med egna ord; exemplifiera, illustrera; klassificera, kategorisera, inordna, skilja; sammanfatta, generalisera, förklara, precisera; dra slutsatser, förutsäga, bekräfta, påvisa; jämföra, kontrastera, ”mappa”, para ihop, välja; beskriva överensstämmelser mellan olika företeelser, uppskatta; rapportera, bedöma, försvara.

Exempel: lärandemål som inte är observerbara:
Efter genomgången kurs ska studenterna kunna

- förstå hur lagar och regler för samhällsplaneringen tillämpas
- läsa vetenskapliga texter om utbildningsvetenskap

Exempel: omskrivna lärandemål som är observerbara:
Efter genomgången kurs ska studenterna kunna

- förklara samband mellan tillämplig lagstiftning och den fysiska planeringsprocessen
- referera till relevanta vetenskapliga texter om utbildningsvetenskap

Steg 5. Renodla

Skilj på läraktivitet och resultat. Lärandemålet ska inte beskriva hur man når målet utan vad som är resultatet av olika läraktiviter under kursens gång.

Exempel: Lärandemål som beskriver aktivitet och inte resultat.
Studenten ska:

- ha gjort minst tre auskultationer på högskolan och observerat en klassrumssituation i ett i förväg bestämt syfte (Fråga: Och varför det?)

Exempel: Omformulerat lärandemål som beskriver resultatet av aktiviteten.
Studenten ska kunna:

- kategorisera och analysera observerade klassrumsaktiviteter utifrån sitt i förväg bestämda syfte samt dra slutsatser för sitt eget agerande som lärare

Steg 6. Förtydliga.

Förtydliga vaga lärandemål. Vaga lärandemål ger inte studenten mycket hjälp.

Exempel: Vagt lärandemål
Studenten ska kunna:

- genomföra en värdering av ett företag

Exempel: Omformulerat lärandemål som preciserar innehåll och hur kunskap ska användas
Studenten ska kunna:

- utifrån finansiell teori genomföra en värdering av ett företag samt motivera och förklara valet av metod

Steg 7. Begränsa

- För samman och begränsa till cirka åtta lärandemål.
- För många mål kan tyda på att målen är alltför detaljerade.
- Vilket är det övergripande resultatet som ska redovisas?
- Den övergripande nivån omfattar den underliggande detaljnivån. T ex måste man kunna vissa fakta för att kunna analysera en företeelse. Det räcker därför att skriva att studenten ska kunna analysera företeelsen.

Exempel: Lärandemål som är överflödiga.
Studenten ska kunna:

- definiera kända begrepp inom andraspråksinlärning.
- använda begrepp om andraspråksinlärning för att bedöma andraspråkslärares behärskning av svenskan i tal och skrift.

Exempel: Det överflödiga lärandemålet tas bort. Det ingår redan i det andra målet.
Studenten ska kunna:

- använda begrepp om andraspråksinlärning för att bedöma andraspråkslärares behärskning av svenskan i tal och skrift.

Kontrollera. Steg 8-10

Steg 8. Justera

Kontrollera lärandemålens examinerbarhet till form och innehåll. Ibland kan man behöva omformulera målen, eftersom de är orealistiska eller omöjliga att examinera. Sätt sedan upp bedömningskriterier och examination i förhållande till lärandemålen.

Då är det lättare att:

- göra målen observerbara
- skriva realistiska mål
- öka examinationens tillförlitlighet
- hjälpa studenterna att arbeta på bästa sätt för att uppnå bra studieresultat

Steg 9. Vikta

Se över vilken arbetsbörda som lärandemålen och examinationen leder till för studenten. Tänk på tidsåtgången för schemalagd undervisning och den totala studietiden både för individuellt arbete och arbete i grupp. Vikta tidsåtgången med hänsyn till att för mycket stoff leder till korvstoppning, och minskar möjligheten till analys och kritiskt tänkande.

Steg 10. Kalibrera

Kontrollera kursens relation till andra kurser. Varje kurs hör till en nivå, grundnivå eller avancerad nivå. Dessutom kan kursen finnas i en progression inom en och samma nivå, dvs. en viss kurs måste komma före en annan, kanske i en följd som delkurser 1, 2, 3 osv. Kunskapsutvecklingen ska avspeglas i målen. Ett visst innehåll kan förekomma i mer än en kurs men behandlas på olika sätt. Det är lärandemålen som tydliggör om kursen kräver att studenten kan genomföra en djupare analys eller om den resulterar i en kunskapsutveckling på översiktlig nivå.